

dictam parochialem Ecclesiam s. Stephani spectantes attribuit cum onere tamen praestandi duobus Vicariis perpetuis, qui curam animarum dictae parochialis Ecclesiae exercere debent, annuam summam septuaginta ducatorum auri de camera et Juliorum quindecim monetae romanae inter ipsos praeter nonnulla emolumenta incerta eis obventura, aequaliter dividen. annis singulis unica seu pluribus solutionibus. Inter bona, quae ad parochialem Ecclesiam ante erectionem in Collegiatam spectabant, est domus Ecclesiae adnexa octo constans cubiculis, quam Praepositus pridem Plebanus habitat cum sua familia, quaeque illi vix satis est, licet sua pecunia eam et reparaverit et auxerit. Hanc nunc appetunt duo Vicarii Curati, non contenti ea, quam longe commodiorem ipsis comparavit Praepositus, quaeque passibus 162 distat ab Ecclesia. Licet enim eam habitaverint a die erectionis, contendunt tamen tradendam ipsis esse domum praeposituralem, quia ipsi curam habent animarum, non Praepositus, qui habitalem dumtaxat habet. Re delata ad hoc sacrum tribunal auditus fuit Archiepiscopus, qui secundum Vicarios respondit.

Disputat nunc Praepositus rem confici ex verbis, quae supra dedimus, Constitutionis SSmi Domini Nostri, quae omnia bona, quae ipsi domum habitent intra fines parochiae, quae non longe distat ab Ecclesia, quaeque amplior est praepositurali, quae dividi non potest cum Vicariis, hos frustra doctores allegare, qui docent domum parochialem a Parocho esse habitandam, cum id habeant de Parocho, qui talis sit actu et habitu, non de Vicariis. Haec atque alia Praepositus. A Vicariis nihil habuimus. Dubium est: An Vicarii Curati s. Stephani Montis Sancti praeter summam in Bulla assignatam valeant etiam expetere habi-

tationem in domo praepositurali, posthabita illa in viciniis assignata et actu ab eis inhabitata in casu?

S. C. resp.: Affirmative et ad mentem, et mens est, quod non amoto moderno Praeposito a domo parochiali assignetur Vicariis alia domus magis proxima approbanda ab Archiepiscopo.

Die 2. Apr. et 30. Julii 1757.

RESPONSORIUM.

1) Martyris.

Vd.: *Martyr* (Responsorium).

2) In Officio defunct.

Vd.: *Officium def.* (Resp., Dies).

3) Proprium.

Vd.: *Hymnus* (proprius, decr. n. 4044); *Haec est vera fraternitas.*

4) Repetitio.

Quando ad Matutinum duobus asteriscis est divisum Responsorium, e. g. post VIII. lect., quando fit de dom. per annum, item in festo Epiph. Dom. et in festo Concept. B. M. V., prima repetitio debet fieri a primo asterisco usque ad versum, non vero usque ad secundum asteriscum tantum, secunda vero repetitio, quae fit post v. *Gloria Patri*, non comprehendit nisi verba, quae habentur post secundum asteriscum, ut dicitur in Commentariis Merati et in aliis tractatibus liturgicis. Quaeritur: an hoc quoque observandum sit, quando in eodem responsorio plures habentur versus, ut in I. resp. dom. I. Adv. et in ultimo responsorio Officii defunctorum, quando dicuntur IX lect., ita ut in primo casu post vers.: *Quique terrigenae*, dici debeat: *Ite obviam ei, et dicite* * *Nuntia nobis, si tu es ipse*: * *Qui regnaturus es in populo Israel.* Et post versum:

Qui regis Israel, prima parte repetitionis omissa, dicatur: *Nuntia nobis si tu es ipse* * *Qui regnaturus es in populo Israel*; in secundo autem casu post versum: *Tremens factus sum ego etc.*, ponatur: *Quando coeli movendi sunt et terra*: * *Dum veneris judicare saeculum per ignem*; sicut non sufficiat repetitionem responsorii facere usque ad secundum vel tertium asteriscum tantum omittendo verba sequentia usque ad versum?

Et S. eadem C. respondendum censuit: „Prima vice integrum legendum responsorium post versum usque ad secundum asteriscum; post *Gloria Patri* a secundo asterisco ad finem, juxta alias decreta et ut notatur in Brevariario.“

Atque ita rescripsit ac servari mandavit. n. 4985 ad VII. die 7. Decbr. 1844.

Lauretana.

Sacerdos Archangelus Polidori Canonici itemque Choro Praefectus Basilicae Lauretanae humillimis datis precibus enixe supplicavit, ut a S. Rit. Congregatione declaretur: utrum in responsoriis post lectiones, quando duplex apponitur asteriscus, dicto versu repetenda sint verba a primo asterisco ad versum usque, et post *Gloria Patri* repetitio incipere debeat a secundo asterisco ad versum usque, ut opinantur Cavalieri et Merati, vel utrum prima repetitio post versum prosequi debeat a primo ad secundum asteriscum, servatis verbis a secundo asterisco ad versum usque pro secunda repetitione, veluti rubrica ad proximam redacta praescribit in responsoriis dominicae primae sacri Adventus et in responsorio: *Libera me Domine*, Officii defunctorum, uti fieri assolet in Ecclesiis Urbis, ac servandum praecipit Orator in Basilica Lauretana, cujus sanctionis veluti praxi conformis

confirmationem exposcit. Hujusmodi precibus per infrascriptum Secretarium relatis in Ordinariis Comitibus ad Quirinale infrascripta sub die habitis reque mature perpensa Emi et Rmi Patres Sacris tuendis Ritibus praepositi hodiernam consuetudinem in choro Basilicae Lauretanae constitutam confirmarunt ac proinde rescribendum censuerunt: „Dividatur et recitetur responsorium prout in precibus.“ n. 4733 die 6. Sept. 1834.

REVERENDISSIMUS.

1) In benedictionibus.

Ad dubium: An Subdiaconus vel alius quicumque minister, qui inter missarum solemnias vel alio quovis casu petit benedictionem a Praelato pro incenso seu aqua, possit invertere ordinem pontif. rubricae, qua jubetur ut dicat: *Reverendissime Pater*, et dicere: *Serenissime Pater*?

S. C. resp.: Servetur Caer. Episcop. lib. 2. cap. 8. n. 4140 ad 1 die 11. Maii 1743.

Subdiaconus urceolum aquae parumper versus Episcopum elevans dicit: *Bened., Pater Reverendissime...*

Caer. Ep. l. II. c. VIII. n. 62.

Ministrante Diacono naviculam et dicente: *Bened., Pater Reverendissime* imponit Episcopus incensum (ad Offertorium).

Caer. Ep. l. II. c. VIII. n. 64.; l. I. c. XXIII. n. 1. 10.

Vd.: *Thus* (impositio); *Incensum* (impositio).

2) In Confessione.

Vox „*Reverendissime Pater*“ non dicitur in Confessione a Ministris et Assistentibus Episcopi, sed solum „*et tibi (te) Pater*.“ n. 133 ad 5 die 2. Sept. 1597.

Presbyter assist. ad dexteram Episcopi stans . . . dicit in Confessione: „Tibi Pater“ et „Te Pater“, profunde versus Episcopum caput inclinans.

Caer. Ep. I. I. c. VII. n. 3.

Ministri erga Episcopum: „Tibi Pater“ et „Te Pater“ . . . dicunt.

Caer. Ep. I. II. c. VIII. n. 31.

3) Non est Titulus Capituli.

Capitulum Cathedralis non est salutandum a Concionatore cum titulo: *Reverendissimi*, neque in absentia Episcopi. S. Congreg. Rit. in Capuana 23. Januarii 1700 in respons. ad III. apud *Monacell.* tom. 4. suppl. ad 1. tom. n. 20.

REVERENDUS.

Diaconus ministrans thus Canonico celebranti dicere debet: *Reverende Pater.*

n. 3516 ad 6 die 4. Apr. 1699.

Vd.: *Mansionarii* (Diac. etc., decr. n. 4458 ad 4); *Thus* (impos.); *Incessum* (impositio).

REVERENTIA.

1) Acolythorum in vesperis.

Vd.: *Vesperae* (ritus — Acolythi —).

2) Erga Altare.

Vd.: *Rever. erga Episcop.*

Accedens primum ad Ecclesiam sive capellam Pontifex genuflectit ante altare super faldistorium et capite detecto orat. Cardinales, Praelati et alii omnes tam Clerici quam Laici similiter primum intrantes genuflectunt in terram orantque. Pontifex surgens ab Oratione cum mitra veneratur altare caputque inclinando, antequam inde discedat. Cardinales quotiens vadunt versus altare vel ante illud transeunt,

profunde caput inclinant altari. Alii omnes, tam Episcopi quam Clerici sive Laici transeuntes ante altare genuflectunt.

Catalan. Caer. Eccles. rom. I. II. p. 329.

3) Inter Archiepiscopos et Episcopos.

Archiepiscopo reverentiam ut majori ab Episcopo deberi.

n. 561 die 13. Oct. 1618.

Vd.: *Praeses* (c. VII.); *Reverentia Episcopi.*

4) Inter Canonicos et Canonicorum erga Beneficiatos.

Urbis s. Petri.

In causa vertente inter Capitulum s. Petri ex una et Capitula s. Mariae Transtiberim et s. Laurentii in Damaso ex altera partibus de et super receptione dictorum duorum Capitulorum in processione solita celebrari in die festo s. Marci capitulariter accedentium una cum toto Urbis Clero ad Ecclesiam s. Petri

S. R. Congregatio die 15. Aprilis 1606 audita relatione Illmi et Rmi D. Cardinalis Farnesii, cui haec causa ab eadem S. Congregatione commissa fuerat, omnibusque rationibus hinc inde deductis mature perpensis et consideratis, de voto omnium et singulorum Illmorum et Rmorum DD. Cardinalium in Congregatione praesentium, nemine eorum prorsus discrepante, decretum per modum provisionis alias in eadem causa ab eadem Congregatione factum sub die 19. Aprilis 1603 tamquam decretum hujus causae decisivum in perpetuum servandum esse censuit et declaravit, videlicet: Quod proxime dicta duo Capitula s. Mariae Transtiberim et s. Laurentii in Damaso illorumque Canonici Ecclesiam s. Petri ingredientes

Capitulum s. Petri et Canonicos illius detecto capite decenter salutare debeant ac vicissim Capitulum et Canonici s. Petri praedicta duo Capitula s. Mariae et s. Laurentii illorumque Canonicos, dum progrediuntur similiter detecto capite, et aliquantulum ab eorum sedibus assurgendo, resalutare et humaniter atque honorifice, prout ecclesiasticos decet viros, recipere debeant. Hoc autem addito, quod dicti Canonici s. Mariae et s. Laurentii transactis Canonicis s. Petri debeant etiam detecto capite salutare Beneficiatos et Clericos ejusdem Basilicae s. Petri, et ipsi Beneficiati et Clerici teneantur omnino assurgere et stantes detecto capite resalutare ipsos Canonicos s. Mariae et s. Laurentii. Et de hujus Congregationis S. R. sententia et opinione, facta relatione SSmo D. N. Paulo PP. V. in consistorio secreto per infrascriptum Cardinalem Comensem hac die infrascripta, Sanctitas Sua sententiam Congregationis approbavit, laudavit et omnino ac ad unguem exequi mandavit, non obstantibus quibuscumque, sub poenis et censuris arbitrio S. Congregationis imponendis. In quorum fidem praesentes per infrascriptum ejusdem Congregationis Secretarium fieri fecimus et manu nostra propria subscripsimus nostrique soliti sigilli impressione muniri jussimus.

Datum Romae in aedibus nostrae solitae habitationis die 17. Apr. 1606. *Pto. Episcopus Ostien. Card. Comen. J. P. Mucantius Secret. Congr.*

(Anal. J. P. 1863 p. 57 n. 205.)

5) Cardinalium.

a) Erga Card. celebrantem.

Cardinali celebranti in praesentia Papae neque fiunt genuflexiones ab aliquo, neque fit ei praegustatio sive credentia et similiter in omnibus aliis

actibus publice coram Pontifice nemini isti duo actus reverentiales exhibentur, nisi tantum Romanorum Imperatori, si adesset in convivio cum Papa, non Regi, non Cardinali, non Principi quantumcumque Maximo. In absentia vero Pontificis Cardinali celebranti fiunt genuflexiones a Scutiferis, cum lavat manus, et a Capellanis, dum accipit et dum dimittit sandalia, et cum fimbrias tenent, et fit praegustatio. Et quoniam Cardinalis celebrans, absente Pontifice, cum e faldistorio vadit ad altare, cum mitra facit reverentiam Cardinalibus, caput illis inclinando, videtur valde consentaneum, et tunc Cardinales alii ei assurgant et in reverentia correspondeant.

Catalan. Caer. Eccles. rom. I. II. p. 335.

b) Episcoporum erga Cardinales.

Quod aliqui ex Reverendissimis Dominis Cardinalibus permittant, ut audivi, Episcopos ante se loqui genuflexos et in mensa, dum manus lavant, similiter mantile ministrare, valde absurdum videtur, et quamvis saepe apud plerosque Rmos Dominos in convivis fuerim, et ante et postquam inter Episcopos indignus sum, nunquam tamen id servari vidi. Adscribendum est hoc, pace illorum dixerim, ignaviae et vecordiae Praelatorum, qui talia faciunt, qui supremam in Ecclesia Dei episcopalem dignitatem non cognoscunt, sive eorumdem ambitioni atque adulationi, qui, ut gratiam Cardinalis aucupentur, dignitati suae rationem non habentes eam serviliter deturpant. Cardinales autem, qui talia sive ex inadvertentia sive ex alia causa patiuntur, in charitate Dei obsecro, ut importunas hujusmodi adulationes rejiciant et cogitent, Summum Pontificem non alio titulo quam episcopali decorari, et cum is